

woest is?' Het pand van Duintjer is rijp voor de sloop, vindt de televisiemaker. 'Het is een idioot gebouw, met die bruine plavuizen om het een beetje menselijk te maken. De kade aan de Singelgracht was bedoeld om er "te flaneren", maar er daar is nooit een mens. Het gebouw is omgeven door een soort perrons, en rondom afgeschermd door hekwerk. Het is een gigantische *no go area* in het centrum van de stad.'

Schippers maakte in als student aan de Kunstnijverheidsschool schetsen van de afbraak van de galerij. 'En sinds die tijd heb ik er over zitten piekeren.' Hij richtte in zijn talkshow *Flogiston* 'semi-live' zijn Stichting op, met onder anderen Sjarel Ex, directeur van Museum Boijmans Van Beuningen, als medebestuurder. Inmiddels heeft volgens Schippers adviesbureau Andersson Elfers

NA DE BRAND IN DE NACHT VAN 18 OP 19 APRIL 1929 BRANDDE HET PALEIS VOOR VOLKSVLUUT AF

PRENTKABINET LEDEN

DON MURPHY VMX ARCHITECTS

'Er moet, veertig jaar na de oplevering, iets gebeuren met dit gebouw. Als de Bank het Frederiksplein zou verlaten, is het waarschijnlijk dat hij naar de Zuidas verhuist, Fortis en ING achterna. De Nederlandsche Bank zou daarmee een volger worden van andere banken, in plaats van een leider. Het gebouw zou dan waarschijnlijk aan de hoogste bidder worden verkocht, die er een luxehotel zou neerzetten of dure huisvesting. Steeds

meer bedrijven en culturele instellingen verdwijnen uit het centrum naar de periferie: de Zuidas of de IJ-oeveren. Er dreigt zo een centrum te ontstaan met voornamelijk woningen en horeca, omsloten door cultuur en commercie. En een interessante stad heeft volgens ons juist een mix van al die elementen. We gaan er dus vanuit dat de Bank blijft staan, we hebben het oorspronkelijke ontwerp van Duintjer goed bestudeerd en het bleek tot onze verrassing een heel aantrekkelijk gebouw. Om veel banken hangt geheimzinnigheid, die zijn ook qua ontwerp potdicht. Duintjer bouwde een heel Hollandse Bank, die openheid suggereert. Hij was geen hemelbestormer, maar het is onzin om al zijn gebouwen af te breken omdat hij geen absolute topklasse was. We zijn bezig al dit soort architectuur uit de

jaren zestig en zeventig uit te wissen en de vraag is: waar stop je? Wat er voor in de plaats komt, zal ongetwijfeld conservatief of zelfs historiserend zijn, zoals bijna alle nieuwe gebouwen in Amsterdam. Zo'n ontwerp krijgt bovendien te kampen met heel veel inspraak en dan houd je iets over dat slechter is dan wat er nu staat. We moeten terug naar het oorspronkelijke ontwerp, zonder de nu geplande uitbreiding. En wie heeft er ooit toestemming gegeven om die lelijke ronde toren aan het oorspronkelijke ontwerp te plakken? Die toren heeft de openheid van Duintjers ontwerp om zeep geholpen en het zicht vanuit de Utrechtsestraat geblokkeerd. Die toren moet worden gesloopt. Ook voor het Frederiksplein stellen we een verjongingskuur voor. Het is in aanleg een prachtig plein, als je alle overtollige begroeiing wegdenkt. Anders dan het bankgebouw juist heel níét-Nederlands, het had ook in een veel zuidelijker stad kunnen liggen. We houden allemaal wel van bomen, maar hier zijn er te veel: het mooie symmetrische ontwerp van het plein wordt door het groen uitgewist. Je ziet de centrale fontein niet meer, het plein is een onoverzichtelijk en sociaal onveilig gebied waar alleen outsiders zich ophouden. Teruggebracht in de oude staat zou het een toegankelijk mooi stadsplein zijn bij een transparant gebouw. Toen architecte Zaha Hadid na de sloop van de Berlijnse Muur meedeed aan een prijsvraag voor het ontwerp van het gebied eromheen, riep ze: "For Christ's sake, leave it alone!" Wij zeggen hier ook: kap al het overbodige, het groen en de ronde toren, en laat het ontwerp met rust. Het is er al, je hoeft het alleen maar te voorschijn te halen.'

'WE ZIJN BEZIG DE GEBOUWDE JAREN 60 & 70 UIT TE WISSEN'

Don Murphy van VMX Architecten publiceerde vorig jaar het boek *VMX Agenda*. Het bureau bouwde woningen en een school op IJburg, bouwt binnenkort de VIP-terminal op Schiphol, maakte een studie voor een duurzaam kantoorgebouw aan de Zuidas en doet mee aan de competitie voor de nieuwe bibliotheek van Utrecht.

Felix de plannen doorgerekend en heeft ook het Ontwikkelingsbedrijf van de gemeente Amsterdam zich er positief over uitgelaten. 'Het is een levensvatbaar plan,' zegt Schippers. 'Geen sprookjespaleis, maar juist heel high-tech. Net als vroeger: het was het gebouw waar de eerste Nederlandse lift in functioneerde. De slinger van Foucault heeft er gehangen. Het wordt weer een multifunctioneel gebouw, zoals Sarphati het bedacht. We zijn in gesprek met DutchView, het vroegere NOB. Die willen meefinancieren.' De Amsterdamse wethouder Maarten van Poelgeest relateert Schippers' enthousiasme. 'We hebben met Schippers gesproken en hij heeft een goed plan. Maar de grond waar de bank op staat, is rijkseigendom. En ik denk niet dat het Rijk die grond om niet overdoet aan de stichting van Schippers.'

De president van De Nederlandsche Bank, Nout Wellink, kan zich de kritiek op zijn gebouw wel voorstellen. Terwijl hij een tabaksdooz en een oude prent laat zien met afbeeldingen van het Paleis voor Volksvlijt, zegt hij: 'Dit gebouw verstoort de verbinding tussen twee stadsdelen. Als je je afvraagt: staat dit gebouw op de goede plaats, dan is het antwoord simpelweg: nee.' Als student zette Wellink zijn handtekening onder een petitie tegen de bouw van de bank. Inmiddels is hij het gebouw van Duintjer gaan waarderen. 'In de jaren negentig is gekeken naar een mogelijke verhuizing van de bank, maar toen is helaas gekozen voor de ronde toren.' De verkoop van het gebouw zou ook te weinig opgeleverd hebben, zegt Wellink. 'De waarde van het gebouw zit vooral onder de

gantische geldkelders waar hij niets mee kan. Je zou hoogstens het kantoorgebouw kunnen verplaatsen, dat niet per definitie in de buurt van de bankbiljetten hoeft te staan.'

Toen Wim T. Schippers een paar jaar geleden op bezoek kwam, vertelde Wellink hem dat niets de bank aan deze plek bindt, behalve het gemeenschapsgeld dat erin is geïnvesteerd. 'Hij nam afscheid met de woorden: menceer Wellink, geld is het slijk der aarde, laat de financiële kant van de zaak nou maar aan mij over. Sindsdien heb ik helaas niets meer van hem vernomen.' Nu is het te laat, zegt de bankpresident. 'De bouwvergunning voor een nieuwe uitbreiding is aangevraagd. Het gebouw wordt gerenoveerd, de ombouw wordt verhoogd.' De Nederlandsche Bank blijft aan het Amsterdamse Frederiksplein en gaat helemaal nergens heen.

DON MURPHY/WWW.ARCHITECTS

AMSTERDAM STADSARCHIEF

AFBREKEN DIE TOREN TERUGGEBRACHT IN DE OUDE STAAT HEB JE EEN ONNEDERLANDS, TOEGANKELIJK STADSPLEIN EN EEN TRANSPARANT GEBOUW